

2825-2022 Regeringsuppdrag om översyn av förutsättningar för normsättning av ytvatten. Bilaga 2b. Sammanställning workshop jordbruksproduktion

Undersökning av förutsättningar vid normsättning 15 – 16 mars 2023

Påverkan i jordbruksintensiva områden

Frågor inför 15-16 mars

Behov av vägledning för att kunna tillämpa av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om kartläggning och analys (HVMFS 2017:20) och miljökvalitetsnormer (HVMFS 2019:25).

De mest relevanta paragraferna är

- 8, 8a-i §§ samt 9 § i HVMFS 2017:20 för påverkansanalys, riskbedömning och för att förklara vattenförekomster som konstgjorda eller kraftigt modifierade (KMV)
- 2 kap. 3-5 §§ samt 10 § för klassificering av ekologisk status
- 2 kap. 6-8 §§ i HVMFS 2019:25 för klassificering av ekologisk potential
- 3 kap. 1 och 2 §§ anger förutsättningar för att fastställa miljökvalitetsnormer och hur normer i skyddade områden ska fastställas
- 4 kap. 1-7 §§ samt 9 § i HVMFS 2019:25 hur miljökvalitetsnormer ska fastställas, när och hur utredning av undantag ska ske

1) Då ni tog fram förslagen för nu gällande normer

a) Vilket stöd använde ni? Förordning, föreskrift, riktlinjer, annat?

Som stöd vid normsättningen använde vattenmyndigheten ovan nämnda föreskrifter, vattenförvaltningsförordningen och CIS Guidance. Om ytterligare stöd behövts har vattenmyndigheterna tagit fram egna riktlinjer för beslut om MKN och åtgärdsanalys nedan;

<https://www.VM.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten/principer-for-beslut-om-miljokvalitetsnormer.html>

<https://www.VM.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten/riktlinjer-for-atgardsanalys-och-miljokvalitetsnormer.html>

Se även kapitel 7 i Förvaltningsplanerna.

Vattenmyndigheten framför att ett viktigt stöd för normsättningen är deras erfarenheter från rapporteringen till EU 2016 och användningen av den EU gemensamma vägledningen för rapporteringen. Utifrån de erfarenheterna och rapporteringsvägledningen har VISS utvecklats men vattenmyndigheterna framför fortsatt behov av teknisk utveckling för att kunna redovisa motiveringarna till normer och undantag, särskilda krav för skyddade områden samt för att rapportera till EU kommissionen.

VM framför behov av en kontinuitet i arbetet med normsättning och ett lärande mellan cyklerna.

VM hade behov av vägledning för riskbedömning som grund för normsättningen för nu gällande normer. Därför användes en opublicerad vägledning från HaV för att bedöma åtgärdsbehov. VM anger att de använder riskbedömning framförallt för att identifiera åtgärdsbehov och trenden i vattenförekomsten. Det är status och trenden i vattenförekomsten som vattenmyndigheten främst använder som underlag för normsättningen.

Vattenmyndigheten har behov av stöd för att bedöma kostnader för åtgärder.

VM anger att de har framfört behov av vägledning i remissvar på de utkast på vägledningar som HaV skickat ut under hösten 2022. Det gäller remisserna av:

- Vägledning för kraftigt modifierade vatten
- Vägledning för bedömning av annat sätt
- Vägledning om förlängd tidsfrist och mindre stränga krav, orimliga kostnader samt kriterier för kulturmiljö KMV och MSK
- Vägledning definition av ekologisk potential

Från VM perspektiv är det viktigt att ha hela kopplingen till ordningen i författning, dvs föreskrift, förordning, balk då föreskrifter och vägledningar tas fram. Vattenmyndigheten anser även att HaV inte bör vägleda om annat än vad som anges i den specifika paragrafen i föreskriften HaV vägleder om. Det finns exempel. Dessa framgår av remissvaren på de 3(4) vägledningar som VM sänt till HaV. Ett exempel, enligt VM, är att HaV i föreskrift för undantag enligt 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen, även vägleder om samverkan enligt 2 kap. vattenförvaltningsförordningen. VM är av åsikten att HaV inte behöver vägleda om samverkan på detta sätt och framför att vattenmyndigheterna samverkar utifrån den resurstilldelning som de har fått anslag för.

a) Upplevde ni svårigheter med något i punkt 1a, i så fall vilka?

Vattenmyndigheten ser två svårigheter där de behöver ytterligare stöd

1. Vad händer efter 2027 då medlemsländerna inte längre kan sätta några tidsundantag förutom för naturens återhämtning efter att åtgärder redan är genomförda.
2. Hur ska vattenmyndigheterna hantera att flera olika aktörer i samhället anser att SE ska förklara så många KMV och mindre stränga krav som möjligt.

VM framför att det finns flera olika mål som rör vattenförvaltningen som framkommer i ramdirektivet för vatten, i t ex avloppsvattendirektivet. Därutöver finns politiska mål. Vattenmyndigheten vet inte hur olika mål ska sammanvägas. Vattenmyndigheten kan därför inte förhålla sig till politiska mål utan normsättningen styrs av lagstiftningen.

Vattenmyndigheten anger att det för normsättning övergödning, saknas en återkoppling till underlaget för åtgärdsanalys. VM ser ett behov av att effekterna av genomförda åtgärder bör kunna gå in i belastningsberäkningarna, så att minskningar i påverkanstryck kan fångas upp.

Vattenmyndigheten anser att det finns otydligheter i föreskrifterna kring hur sammanvägningen av status för de olika kvalitetsfaktorerna för biologi och hydromorfologi ska göras då miljökvalitetsnormen för ekologiska status ska fastställas. Vattenmyndigheten uppfattar att de har fått olika svar i dialog med HaV bl.a. att biologin inte kan vara måttlig om en hymofaktor har visat på t.ex. god status.

2) Vilket stöd hade ni för bedömningen av

a) Om en vattenförekomst har väsentligt ändrad fysisk karaktär

Vattenmyndigheten använde sig i huvudsakligen av föreskrifterna HVMFS 2017:20 och HVMFS 2019:25 samt vattenförvaltningsförordningen. Där det inte fanns stöd, så använde de sina egna riktlinjer (se 1a)

b) Betydande negativ påverkan på den samhällsnytta som är beroende av vattenförekomstens väsentligt ändrade fysiska karaktär

Denna bedömning utfördes inte av VM i cykel 3.

Angående samhällsnytta så genomförde VM ett regeringsuppdrag mellan 2017 - 2019 som analyserade betydande negativ påverkan på samhällsnyttig verksamhet för utökad tillämpning av KMV och undantag. Redovisningar finns här: <https://www.vattenmyndigheterna.se/om-vattenmyndigheterna/vattenmyndigheternas-uppdrag/regeringsuppdrag.html>. VM utvecklade då begreppet nytta som inte kan uppnås på annat sätt. I VM:s RU definierades ett antal nyttor. Detta RU som redovisades 2019 ligger till grund för vattenmyndighetens riktlinjer för vilka påverkanstyper man ska utreda kriterier gällande MSK.

c) Om det av tekniska skäl eller på grund av höga kostnader inte är rimligt att på något annat sätt som är ett väsentligt bättre alternativ för miljön åstadkomma den nytta som följer av att vattenförekomsten är kraftigt modifierad.

Vattenmyndigheten framför här att de inväntar vägledning om orimliga kostnader för att kunna tillämpa undantag i form av mindre stränga krav.

d) Upplevde ni svårigheter med något i punkt 2 a-c, i så fall vilka?

Vattenmyndigheten upplever svårigheter med att tolka delar av 2019:25, särskilt klassificering av status för hydrologisk regim eftersom det saknas parametrar anpassade för jordbruksområden.

Vattenmyndigheten efterlyser mer kunskap och tid för att kunna utföra bedömningarna i fråga 2. Arbetet med att ta fram underlag för normsättning är mycket personberoende och sårbart för att personer slutar och historik förloras. Vattenmyndigheterna noterar att skillnaden var stor hur länen hade arbetat.

I samband med bedömning av betydande negativ påverkan på den samhällsnytta som är beroende av vattenförekomstens väsentligt ändrade fysiska karaktär efterfrågar vattenmyndigheten vägledning om hur nationella riktvärden ska brytas ner och användas på olika geografiska skalor.

Vattenmyndigheten beaktar inte framtida påverkan från mänskliga verksamheter, som exempelvis kan leda till vattenbrist och torka. Normsättningen baseras inte på prognoser för vattenanvändningen i distrikten. Vattenmyndigheten upplever det som ett problem och framför det som ett behov av bedömningsgrunder "som tar in torka och klimat".

Vattenmyndigheterna bedömer HVMFS 2017:20 §§ 8b och 8c som motsägelsefulla och har upplevt svårigheter i tolkningen. Länen har tolkat §§ i föreskrifterna olika och bedömt VÄFK på olika sätt. När

det händer tar VM fram riktlinjer och ger särskilda uppdrag till beredningssekretariaten på länsstyrelserna. Det är ett omfattande arbete. VM framför att det vore önskvärt att det inte fanns motsägelser i föreskrifter.

VM framför att det finns inget enhetligt underlag för att bedöma väsentligt ändrad fysisk karaktär för jordbruk enligt föreskrifternas krav. Det saknas inte föreskrift eller vägledning här, däremot saknas underlag och data.

3) Vilket stöd hade ni för att utreda om undantag är tillämbart? Vid bedömning av om

a) det inte är möjligt av tekniska skäl att åstadkomma de förbättringar som behövs för god status eller potential senast 2027

Vattenmyndigheterna hänvisar till regeringens beslut vid prövningen av åtgärdsprogrammen 2016. Vattenmyndigheten utgick från CIS Guidance 20 Exemptions, och HaV:s vägledning om undantag från 2014. Vattenmyndigheterna anser att regeringens beslut om att åtgärder inom jordbruket ska inrymmas inom Landsbygdsprogrammets finansiering var ett stöd för att fördela åtgärder och tidsfrister över två 6-årsperioder. Vattenmyndigheterna tillämpar mindre stränga krav där det inte går att uppnå god status trots att alla möjliga åtgärder vidtas.

VM har generellt främst använt undantag i form av tidsfrist till 2033 för övergödning på grund av jordbruk. För hydromorfologisk status sämre än god tillämpas kunskapsbrist som tekniskt skäl. Där alla möjliga åtgärder inte är genomförda tillämpas undantag till 2033 och 2039.

b) det inte är möjligt med rimliga kostnader att åstadkomma de förbättringar som behövs för god status eller potential senast 2027

Vattenmyndigheterna har inte beaktat orimliga kostnader som skäl för undantag i form av mindre stränga krav (MSK) eftersom vägledning från HaV saknats. Vattenmyndigheterna har identifierat behov som inte kan uppnås på annat sätt och tillämpa mindre strängt krav med skälet omöjligt i 645 vattenförekomster i beslutet 2021. Tidsfrist för orimliga kostnader har inte använts då det inte finns möjlighet juridiskt att fördela kostnader efter 2027. Däremot gör vi en åtgärdsfördelning och använder tidsfrist naturlig återhämtning som skäl efter 2027.

c) det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna 2027 eller senare

Vattenmyndigheterna har inte beslutat om undantag i form av mindre stränga krav med motiv naturliga förhållanden och framför att det är bara "omöjligt" och "orimliga kostnader" som kan motivera ett mindre strängt krav. Skulle det i en vattenförekomst finnas naturliga förutsättningar som förhindrar att god status kan uppnås bör man se över referensförhållandet alternativt tillämpa mindre strängt krav omöjligt.

d) det är omöjligt att uppnå god status eller potential

Vattenmyndigheterna efterfrågar stöd kring hur begreppet "omöjligt" i förordningen ska tillämpas. Hur säker ska man vara att det är omöjligt att nå GES för att sätta MSK.

e) de åtgärder som behövs för att uppnå god status eller potential skulle medföra orimliga kostnader

Vattenmyndigheterna anser att det finns ett vägledningsbehov för hur de ska hantera osäkerheter i normsättningen när åtgärder inte är genomförda.

Vattenmyndigheterna vill att HaV tar fram en sammanhållen kostnads - nyttoanalys av de strategier HaV som tar fram.

VM anser att Sverige behöver införa blandningszoner. Vattenmyndigheterna anser att HaV behöver analysera det i relation till föreskrifter.

f) vilka åtgärder som är möjliga att vidta för att uppnå bästa möjliga status eller potential

VM behöver stöd i hur begreppet "alla möjliga åtgärder" i förordningen ska tillämpas.

VM vill ha system för administrativa och finansierade åtgärder som leder till fysiska åtgärder i miljön t.ex: Restaureringsstrategi och Strategi för sanering av förorenade sediment

g) hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare

Vattenmyndigheterna framför att nu gällande normer fastställs utifrån status och inte från riskbedömningen och detta utgick ifrån den obeslutade vägledningen från HaV om *Osäkerheter i statusklassificering*.

VM saknar vägledning kring hur de ska formulera ett mindre strängt krav i samband med att en kravnivå inte sammanfaller med klassgräns.

I föreskriften är det en bestämmelse och paragraf som definierar försämringsförbudet och som gäller generellt för alla vattenförekomster. Det saknas dock vägledning kring processen för att definiera försämringsförbudet per vattenförekomst. Vattenmyndigheten undrar om varje vattenförekomst verkligen måste ha en text i VISS om försämringsförbudet när VMs föreskrift gäller? VISS är ett system som inte är juridiskt gällande, VMs föreskrifter är juridiskt gällande.

h) Upplevde ni svårigheter med något i punkt 3 a-g, i så fall vilka?

Vattenmyndigheterna framför att tillförlitlighetens betydelse för normsättning inte tas upp i HaV:s föreskrifter. Vattenmyndigheten ser att tillförlitlighetsbedömningen är viktig eftersom de anser att MSK innebär avsteg från direktivets mål och att de måste ha kunskap för att underbygga utpekandet av MSK.

Vattenmyndigheterna ifrågasätter att MSK kan användas om status inte är känd eller osäker och önskar förtydligande i HVMFS om hur detta ska hanteras.

Vattenmyndigheterna ser sina riktlinjer¹ som vägledning och efterlyser stöd från HaVs föreskrifter för de principer som anges i riktlinjerna.

¹ <https://www.VM.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten/principer-for-beslut-om-miljokvalitetsnormer.html>

<https://www.VM.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten/riktlinjer-for-atgardsanalys-och-miljokvalitetsnormer.html>

Se även kapitel 7 i Förvaltningsplanerna.

Vattenmyndigheterna anser att HaV har varit otydliga angående hur undantag tidsfrist kan eller inte kan tillämpas efter 2027. I yttrandet vid samråd av förslag till miljö kvalitetsnormer och förvaltningsplaner 2021 - 2027, redogör HaV för att vattenmyndigheterna ska tillämpa mer undantag. I yttrandet över reviderade miljö kvalitetsnormer i Gullspångsälven inför omprövningen av vattenkraftverken framförde HaV istället att vattenmyndigheterna inte kan fastställa normer som innebär undantag i form av tidsfrist efter 2027 för annat än naturlig återhämtning. VM upplever det som att HaV ger olika budskap i frågan.

Vattenmyndigheten framför att en svårighet är att åtgärdsgenomförandet går för långsamt. De kan inte tillämpa undantag när det inte genomförs åtgärder. Det är också svårt att få in underlag om de åtgärder som genomförs.

Vattenmyndigheterna efterfrågar vägledning om hur de ska göra expertbedömning enligt § 10 (2 kap. HVMFS 2019:25), särskilt hur de biologiska och de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna hänger ihop.

Vattenmyndigheten upplever problem med att det finns för stort tolkningsutrymme för att göra expertbedömning. Det skapar problem framförallt där angränsande län har gjort olika. En annan sak som varit svår är klassificering av de biologiska faktorerna. Där har man fiskindex som också blir expertbedömning. Då är det stort behov av vägledning. Framför allt gäller det sammanvägningen mellan kvalitetsfaktorerna för biologi och hydromorfologi.

Vattenmyndigheten säger att, för bedömningar av hydromorfologi är det väldigt speciellt eftersom de gör påverkansanalysen och statusklassificeringen tillsammans och parallellt på grund av det inte finns mätstationer för övervakning. Det vill säga vattenmyndigheten identifierar potentiell betydande påverkan tillsammans med att statusklassningen utförs.

**4) Vilket stöd hade ni när ni skulle bedöma om det fanns särskilda krav i skyddade områden?
a) Vägledning? Riktlinjer från vattenmyndigheterna, annat?**

Vattenmyndigheten använde CIS Guidance. Vägledning från HaV, som kom december 2020 kom för sent för att beakta.

Vattenmyndigheten framför att det är ett problem att det främsta hindret för att bedöma om det finns särskilda krav i skyddade områden är att det saknas uppdaterade bevarandeplaner där bevarandemålen knyts till de parameter/kf som bedöms i vattenförvaltningen (finns för Natura2000-områden som kopplar till NAP-vatten, men inte för övriga). Exempelvis kopplat till jordbruk då det gäller särskilt näringssjöar, dessa näringsrika sjöar som är fågelsjöar.

Vattenmyndigheterna har behov av vägledning om hur nationella riktvärden ska hanteras vid skydd av Natura2000 värden. Det behövs också förtydligande i vägledning om att fastställa miljö kvalitetsnormer i N2000-områden hur hänsyn ska tas till andra planerade åtgärder.

Vattenmyndigheten ser ett behov av att se över implementeringen av bland annat artikel 4 Miljömål i vattendirektivet i relation till svenska bestämmelser. De anser att vattenförvaltningsförordningen inte överensstämmer med motsvarande artikel i vattendirektivet och att man utesluter andra miljödirektiv.

Vattenmyndigheterna anser att vattenförvaltningsförordning, föreskrifter eller vägledning inte inför regler om hur vattendirektivets artiklar ska kopplas samman med andra miljödirektiv. Det gäller till exempel:

- Representativ provtagningspunkt för tillståndsprövning av utsläppande verksamhet
- Blandningszoner för tillståndsprövning av utsläppande verksamhet
- Artikel 4.8 i vattendirektivet - förklarande av KMV och tillämpning av undantag ska vara förenligt med övrig miljölagstiftning. VM ser behov av en revidering av 4 kap. 16 § i vattenförvaltningsförordningen för att inkludera artikel 4.8 i vattendirektivet *"Vid tillämpning av punkt 3, 4, 5, 6 och 7 (förklarande av KMV och tillämpning av undantag) ska medlemsstaten se till att tillämpningen inte permanent hindrar eller äventyrar uppnåendet av detta direktivs mål i andra vattenförekomster inom samma avrinningsdistrikt och att den är förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning."*
- Skyddade områden, speciella krav. Vattenmyndigheten framför att riktvärdet behöver inkludera åtgärder för N2000-områden för att VM ska kunna följa förordning, föreskrifter och vägledning.
 - Vattenmyndigheten uppfattar att särskilda krav finns i HaVs vägledning, men inte i vattenförvaltningsförordningen. VM behöver stöd från författning. (HaV vill i detta sammanhang uppmärksamma att nämnda vägledning baseras på 4 kap. vattenförvaltningsförordningen §§ 1, 6 och 7, [se faktaruta sid 42](#)).

Vattenmyndigheternas behov av metoder, underlag eller data för att kunna tillämpa Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om kartläggning och analys (HVMFS 2017:20) respektive miljökvalitetsnormer (HVMFS 2019:25)

Metoder

1) Då ni tog fram förslagen för nu gällande normer,

a. vilka metoder använde ni för att utföra riskbedömningen/bedömningen av miljökonsekvenser?

För fysisk påverkan användes nationella beräkningar och länsvisa beräkningar och framförallt expertbedömning då det ofta saknas övervakning av de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna. Ibland fanns någon form av övervakning, t.ex. biotopkartering. Men alla län har inte biotopkarterat sina vattendrag. Det är mycket resurskrävande. De nationella GIS-metoderna blir därför en form av expertbedömning.

Alla länsstyrelser fick ta del av en nationell analys framtagen av vattenmyndigheterna för parametrarna närområdesanalys, svämplansanalys. I brist på tid och resurser kunde inte alla länsstyrelser granska det nationella underlaget och det regionala underlaget varierar vilket därmed också medför att motiveringstexterna varierar. Svämplansanalysen för vattendrag hade brister framförallt i norra Sverige.

Vattenmyndigheterna framför behov av en vägledning kring hur man ska hantera osäkerheter när det kommer till statusklassningar. Idag finns det ingen vägledning kring hur man ska utföra säkerhetsbedömning utifrån parametrar/kvalitetsfaktor inom HyMo.

GIS-metoderna för att bedöma morfologisk status inkluderar ortografiska kartor samt förteckningar över markavvattningsföretag, andra historiska kartor och ekonomiska kartan. I de län som gjort biotopkarteringar, användes detta. Exempelvis länsstyrelsen i Östergötland hade "översatt" biotopkartering till de hydromorfologiska bedömningsgrunderna. Men de har även tittat på ortofoto och jämfört.

Vattenmyndigheterna saknade underlag för sjösänkingsföretag och fokuserade därför på vattendrag. Bedömningsgrunder för sjöar gav inte utslag så att sänkta sjöar kunde bedömas som VÄFK

Vattenmyndigheten anser att på grund av ordet *eller* i HVMFS 2019:25 bilaga 3, 2.2 Konnektivitet i uppströms och nedströms riktning i vattendrag är konnektivitet svårt att bedöma.

Vattenmyndigheterna efterfrågar vägledning kring expertbedömning av biologiska kvalitetsfaktorer i det fall det finns flera påverkanstyper. Vattenmyndigheterna önskar också föreskrifter som stöder deras arbets sätt för hydromorfologiska klassningar och bedömningar av påverkan. HVMFS 2017:20 anger att det först ska genomföras en påverkansanalys som sedan bekräftas av en statusklassificering. Det följer inte vattenmyndigheternas tillvägagångssätt med expertbedömning av både status och påverkan vilket skapar problem i tillståndsprocessen. Vattenmyndigheterna ser behov av vägledning kring det.

För bedömningar av betydande påverkan och miljökonsekvenser i form av övergödning användes huvudsakligen nationella metoder utifrån belastningsberäkningar i Pollution Load Compilation (PLC). Det fanns vissa inslag av länsvisa korrigeringar gällande punktkällor, men inte för jordbruket. Vattenmyndigheten ser ett behov av att kunna korrigera felaktigheter, komplettera med regional och lokal information samt ge förslag på förbättringar men saknar en mottagare för det. Det finns också ett behov att utveckla data/modeller om erosion.

b. Vilka metoder använde ni för att utföra riskbedömningen/bedömningen av miljökonsekvenser?

Vattenmyndigheten uttrycker behov av att HaV utvecklar termer och begrepp kring kopplingen mellan riskbedömningen vid normsättning och bedömning av risk för att äventyra fastställd norm. Framförallt behöver de vägledning kring hur äventyrande av MKN i en enskild prövning ska hänga samman med bedömningen i riskbedömningen av hur trenden i vattenförekomster ser ut till 2027. Om dessa bedömningar inte hänger samman riskerar Sverige att få en alternativ utveckling av vattenförvaltning i prövningar som resulterar i försämring av status och att MKN inte uppnås som inte kan motiveras i rapportering 2028.

Vattenmyndigheten utgick från sina egna riktlinjer utformade efter den opublicerade vägledningen från HaV om Osäkerhet i klassificeringen. Riktlinjerna var det samma för övergödning, hydromorfologi och försurning, medan miljögifter hade en egen variant.

Vattenmyndigheten framför att föreskrifterna inte alltid överensstämmer med vägledningen för rapporteringen. Föreskrifterna behöver stödja att Sverige har 27 000 vattenförekomster. Vattenmyndigheten grupperar vattenförekomster och tillämpar schabloner. Men för vattenförekomster där MSK beslutat och/eller KMV förklarat görs individuella bedömningar. Vattenmyndigheterna är medvetna om den kritik som HaV har framfört kopplat till att arbetet sker

för schablonartat, men vattenmyndigheten anser att det inte finns utrymme att göra annat eftersom det saknas underlag och data men också på grund av mängden vattenförekomster. VM måste även lägga upp sitt och beredningssekretariatens arbete utifrån de resurser som tilldelas vattenförvaltningsarbetet.

Deltagarna från vattenmyndigheterna har inte varit delaktiga i bedömningarna av miljökonsekvenser av användning av bekämpningsmedel och kan inte detaljerna. Arbetet skedde genom uppdrag till SLU Centrum för kemiska bekämpningsmedel. Där har en nationell riskbedömningsmodell för att bedöma risk och påverkan utvecklats, MacroSE. Delvis inom EU-projektet LIFE IP Rich Waters. Vissa län har kompletterat med provtagningar av bekämpningsmedel i form av screening, framför allt i växthus och i Skåne. Syftet med riskbedömningsmodellen: att ligga till grund för övervakning och eventuella behov av åtgärder. Osäkerheter i modellen: byggde på statistik över användning av bekämpningsmedel för olika grödor och inte faktisk användning. Potential för utveckling.

VM har fortsatt behov av utvecklade metoder för riskbedömning, åtgärdsanalys, normsättning och undantag i samråd med HaV och sektorsmyndigheter, exempelvis Jordbruksverket.

c. Då ni bedömde vilka åtgärder som är möjliga att vidta för att uppnå bästa möjliga status eller potential, vilka metoder använde ni? Nationella beräkningsmetoder, VMs riktlinjer, expertbedömning eller annat

Gällande övergödning har vattenmyndigheterna använt sina egna riktlinjer som beskriver åtgärdsanalys. Dessa bygger på nationella beräkningsmetoder från SLU och resultat från EU LIFE IP Rich Waters delprojekt C5.

Vattenmyndigheten har tagit fram ett paket av åtgärder som de har bedömt är möjliga och ekonomiskt rimliga. Åtgärderna är rangordnade efter kostnadseffektivitet. Utifrån det har vattenmyndigheterna gjort beräkningar. Arbetet görs i en iterativ process med utgångspunkten att alla vattenförekomster kan uppnå god ekologisk status. Därefter bedömer vattenmyndigheterna hur långt åtgärderna når, både nationellt och per vattenförekomst. Vattenmyndigheterna har tillämpat MSK utifrån den analysen, men med stor försiktighet.

Vattenmyndigheterna anser att kopplingen mellan biologiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer är otydlig. Det får också följderna att det blir svårt att bedöma GES, här ser vattenmyndigheterna behov av vägledning. Vad är styrande och vad är stödjande: biologin säger vi är styrande men biologin kan inte existera utan de stödjande parametrarna.

d. Upplevde ni att någon metod för någon typ av åtgärdsbehov saknades, i så fall vilken?

Vattenmyndigheterna framför att de saknar metoder för att hantera åtgärder som inte går att effektuppskatta då kunskap och underlag om åtgärderna inte är tillräckligt. Även när det gäller grundläggande åtgärder finns det sannolikt utrymme för förbättringar men det saknas möjligheter att bedöma om dessa är genomförda eller inte och därmed deras potential.

Vattenmyndigheterna anser att det hade varit önskvärt att komma ner i finare geografisk skala. För att uppnå en mer platspecifik bedömning av åtgärdsbehov och bättre motiverade normer men det är en resursfråga.

Enligt Reporting Guidance om orimlig kostnad menar vattenmyndigheterna att genomförandet av alla grundläggande åtgärder ska kontrolleras. Därmed behöver vattenmyndigheterna veta vilka åtgärders som är grundläggande för att kunna sätta undantag. Vattenmyndigheterna anser att kopplingen inte framgår av föreskrifterna mellan grundläggande och kompletterande åtgärder samt tillämpningen av orimliga kostnader.

Det finns behov av kunskap, underlag och data om genomförda åtgärders effekt och kostnadseffektivitet.

Vattenmyndigheterna tar fram riktlinjer för analyser kring effektvatten kopplat till hydromorfologisk påverkan. Även miljögifter kommer att behöva riktlinjer kring effektvatten. För övergödning har vattenmyndigheterna redan tagit fram riktlinjer för effektvatten. Där finns metod från PLC. Påverkanstypen ger miljökonsekvenser i olika skalor och åtgärder ger effekter i olika skalor.

Vattenmyndigheten tar fram en åtgärdslista men har svårt att bedöma alla möjliga åtgärder. Här finns ett vägledningsbehov. I åtgärdsanalysen finns en begränsning inom finansieringen. Åtgärdslistan fungerar som en checklista för bedömning av åtgärder. Listan innehåller ca 10 kategorier av åtgärder.

Vattenmyndigheterna anser att EU:s åtgärdslista för GEP inte är anpassad för svenska förutsättningar.

Vattenmyndigheterna har behov av data och mer lokal kunskap för att bedöma behov av åtgärder samt åtgärders kostnader och nyttor. Exempelvis från verksamhetsutövare.

Vattenmyndigheten framför att kommunerna gärna vill ha mer platsspecifika åtgärdsförslag. Den typen av teoretiska planer med fysiska åtgärder som idag ligger i åtgärdsprogrammen, som inte är lokalt förankrade blir inte meningsfulla och genomförs heller inte. För den ekonomiska analysen räcker det dock med grövre analyser.

Frågan om geografisk skala är viktig, men betydelsen skiljer sig åt beroende på vilken parameter som är i fokus.

Om vattenmyndigheterna inte har tillräcklig information fastställer de miljökvalitetsnormen god ekologisk status så har de fastställt god med tidsfrist 2027 med motivet tekniskt omöjligt p g a kunskapsbrist/övervakningsbehov.

Underlag och data

2 Då ni bedömde behov av åtgärder, åtgärders potential och effekt inför fastställande av miljökvalitetsnormer, vad använde ni för underlag och data

Vattenmyndigheten har behov av underlag för nytto- och kostnadsbedömningar. De underlag som finns är gamla.

Vattenmyndigheten har också behov vad gäller bedömning av miljömässiga och samhällsmässiga behov som inte kan uppnås på annat sätt. I de fall där annan myndighet har bedömt frågan, exempelvis för riksintresse för kulturmiljö, gör inte vattenmyndigheterna någon kostnadsnyttoanalys. Vattenmyndigheterna framför att de har behov av att diskutera frågorna med sakkunniga på HaV.

Vattenmyndigheterna lyfter att det finns ett behov av tydligare politisk styrning när det gäller strategier i relation till vattenförvaltningens regelverk. I synnerhet när det uppstår målkonflikter och avvägningar ska ske. Vattenmyndigheterna efterfrågar koppling till regelverket.

När det gäller samverkan ser gärna vattenmyndigheterna att den utformas liknande den som de har med SGU samt att man i samverkan definierar vad som är viktigast, vad som kan ge störst effekt, och prioriterar arbetet utifrån det.

VM konstaterar att det finns ganska stora brister i kunskapsunderlag och data för bedömning av möjliga åtgärder vid markavvattning och de har behov av att diskutera detta med HaV framöver.